

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

Важливе значення для забезпечення ефективності діяльності підприємств мають чинники та резерви підвищення продуктивності праці. Чинники визначають рівень продуктивності праці на підприємстві та безпосередньо пов'язані із технічним процесом, ресурсами та сировиною, які використовує підприємство.

Для виявлення конкретних причин змін і резервів росту трудового потенціалу ТОВ «Галіївський маслозавод» необхідно провести розрахунок факторів, які вплинули на розмір рівня фонду оплати праці та продуктивності праці. Для проведення розрахунків використано звітні дані ТОВ «Галіївський маслозавод» і на їх основі побудовано розрахункову табл. 1.

Таблиця 1

Загальні показники діяльності
 ТОВ «Галіївський маслозавод» за 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Доход від реалізації продукції, тис. грн.	178106	285309	214147
Середньорічний виробіток продукції на одного робітника, тис. грн./чол.	682,4	1639,7	1305,8
Трудомісткість продукції, люд-год. (на 1 тис. грн.)	20,79	17,36	14,68
Середньооблікова чисельність робітників, осіб	261	174	164
Фонд оплати праці працівників, тис. грн.	9921	14395	15768
Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн.	3164	6894	8012
Середньорічна заробітна плата одного працівника, грн.	37968	82728	96144

На основі даних табл. 1 розраховано зміни продуктивності праці на ТОВ «Галіївський маслозавод» за 2016–2018 рр.:

- зміна продуктивності праці за рахунок зниження трудомісткості:

$$\Delta \text{ПП} = (\text{Тмб} / \text{Тмф}) * 100\% - 100\% \quad (1)$$

$$\Delta \text{ПП} = \% \text{зниж Тм} * 100\% / 100\% - \% \text{зниж Тм} \quad (2)$$

$$\% \text{зниж Тм} = (\text{Тмб} - \text{Тмф}) / \text{Тмб} * 100\% \quad (3)$$

$$\% \text{зниж Тм}_{2017} = (17,36 - 20,79) / 20,79 * 100\% = 16,5\%;$$

$$\% \text{зниж Тм}_{2018} = (14,68 - 17,36) / 17,36 * 100\% = 15,44\%;$$

$$\Delta \text{ПП}_{2017} = 16,5 * 100 / (100 - 16,5) = 19,76\%;$$

$$\Delta \text{ПП}_{2018} = 15,44 * 100 / (100 - 15,44) = 18,26\%;$$

$$\Delta \text{ПП}_{2017} = 20,79 / 17,36 * 100\% - 100\% = 19,76\%;$$

$$\Delta \text{ПП}_{2018} = 17,36 / 14,68 * 100\% - 100\% = 18,26\%.$$

Зниження трудомісткості у 2017 р. дозволило підвищити продуктивність праці на 19,76%, а у 2018 р. – на 18,26%;

- зміна продуктивності праці за рахунок зміни у структурі кадрів:

$$\text{Іпп} = \text{Іппзаг} * \text{І частки роб.} \quad (4)$$

$$\text{Іпп}_{2017} = 1,175 * 0,943 = 1,108;$$

$$\text{Іпп}_{2018} = 1,309 * 0,756 = 0,992.$$

Зменшення у 2018 р. частки робітників призвело до зниження продуктивності праці робітників 0,8%;

- визначено вплив зміни середньорічного виробітку продукції на одного робітника на зміну рівня продуктивності праці за формулою:

$$\Delta \text{ПП} = (\text{Всер річ.ф} - \text{Всер річ.б}) * \text{Чроб ф.} \quad (5)$$

$$\Delta \text{ПП}_{2017} = (1639,7 - 682,4) * 174 = 166570,2 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta \text{ПП}_{2018} = (1305,8 - 1639,7) * 164 = -54759,6 \text{ тис. грн.}$$

Отже, за рахунок зростання середньорічного виробітку 2017 р. на 17,5% у 2018 р. на 30,9% відбулося відповідне зростання продуктивності праці у 2017 р. – на 166750,2 тис. грн., а у 2018 р. – зменшилася на 54759,6 тис. грн.;

- визначено вплив зміни чисельності робітників на зміну абсолютних показників продуктивності праці:

$$\Delta \text{ПП} = (\text{Чроб ф} - \text{Чроб б}) * \text{Всер річ. б} \quad (6)$$

$$\Delta \text{ПП}_{2017} = (174 - 261) * 682,4 = -593688 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta \text{ПП}_{2018} = (164 - 174) * 1639,7 = -16397 \text{ тис. грн.}$$

Отже, зменшення чисельності основних робітників зумовило зниження середньорічного виробітку у 2017 р. на 593688 тис. грн., а в 2018 р. – на 16397 тис. грн.

З метою забезпечення зростання продуктивності праці та перевищення темпів її зростання над темпами зростання середньорічної заробітної плати на ТОВ «Галіївський маслозавод» здійснюється аналіз фонду оплати праці. Виходячи з даних звітів з праці досліджуваного підприємства за 2016–2018 рр., розраховано середньомісячну заробітну плату працівників:

$$\text{ЗПсер.міс.} = \text{Фоп} / \text{Чпрац.} / 12 \quad (7)$$

ЗПсер.міс.₂₀₁₆ = 3164 грн.;

ЗПсер.міс.₂₀₁₇ = 6894 грн.;

ЗПсер.міс.₂₀₁₈ = 8012 грн.

За даними табл. 3.1 визначимо абсолютну та відносну зміну фонду оплати праці на ТОВ «Галіївський маслозавод» на основі формул:

$$\Delta\text{Фопабс.} = \text{Фопф} - \text{Фопб} \quad (8)$$

$$\Delta\text{Фопвідн.} = \text{Фопф} - \text{Фопскор.} \quad (9)$$

$$\Delta\text{Фопскор.} = \text{Фопб} * \text{К вик пл. з вип. прод} \quad (10)$$

$$\text{К вик пл. з вип. прод} = \text{Qф/Qб} \quad (11)$$

$$\Delta\text{Фопабс}_{(2017)} = 14395 - 9921 = 4474 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta\text{Фопабс}_{(2018)} = 15768 - 14395 = 1373 \text{ тис.грн.}$$

Таким чином, абсолютний фонд оплати праці у 2018 р. збільшився відносно абсолютного показника 2017 р. на 1373 тис. грн. і на 4474 тис. грн. відносно 2016 р. Таке збільшення абсолютного фонду оплати праці пов'язане із зменшенням чисельності найманих працівників та зростанням мінімального рівня оплати праці в країні.

$$\text{К вик пл. з вип. прод}_{2017} = 285309/178106 = 1,60;$$

$$\text{К вик пл. з вип. прод}_{2018} = 214147/285309 = 0,75;$$

$$\text{Фоп скор.}_{2017} = 9921 * 1,60 = 15873,6 \text{ тис. грн.};$$

$$\text{Фоп скор.}_{2018} = 14395 * 0,75 = 10796,25 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta\text{Фоп скор.}_{2017} = 14395 - 15873,6 = -1478,6 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta\text{Фоп скор.}_{2018} = 15768 - 10796,25 = 4971,75 \text{ грн.}$$

Тобто фонд оплати праці у 2017 р., при врахуванні коефіцієнта виконання плану з випуску продукції повинен бути більшим на 1478,6 тис.грн., а фонд оплати праці 2018 р. меншим на 4971,75 тис. грн.

При плануванні розмірів фонду оплати праці враховуються показники кількісного стану трудового потенціалу підприємства. Для перевірки ефективності формування фонду оплати праці ТОВ «Галіївський маслозавод» розраховано коефіцієнт випередження темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання середньої заробітної плати та економію фонду оплати праці за формулами:

$$\text{Квип.} = \text{Іпп} / \text{Ісзп} \quad (12)$$

$$\text{Екон. ФОП} = \text{Фопф} \quad (13)$$

Для цього розрахуємо індекси середньорічної заробітної плати та продуктивності праці за роки аналізованого періоду за наступними формулами:

$$\text{Іпп} = \text{ППф/ППб.} \quad (14)$$

$$\text{Ісзп} = \text{СЗПф/СЗПб} \quad (15)$$

$$\text{Іпп}_{2017} = 1639,7 / 682,4 = 2,40;$$

$$\text{Іпп}_{2018} = 1305,8 / 1639,7 = 0,79;$$

$$\text{Ісзп}_{2017} = 82728 / 37968 = 2,18;$$

$$\text{Ісзп}_{2018} = 96144 / 82728 = 1,16;$$

$$\text{К вип.}_{2017} = 2,40 / 2,18 = 1,1;$$

$$\text{К вип.}_{2018} = 0,79 / 1,16 = 0,68$$

Згідно проведених розрахунків, можна зробити висновок про те, що на досліджуваному підприємстві темпи зростання продуктивності праці випереджають темпи зростання оплати праці, зокрема, у 2017 р. – на 10%, а у 2018 р. відстають – на 32%. Економія\перевитрата фонду оплати праці спричинила випередження темпів продуктивності праці :

$$\text{Екон.ФОП}_{2017} = 14395 * (2,18 - 2,40) / 2,18 = -1452,7 \text{ тис. грн.};$$

$$\text{Екон.ФОП}_{2018} = 15768 * (1,16 - 0,79) / 1,16 = 5029,45 \text{ тис. грн.}$$

Отже, протягом досліджуваного періоду рівень зростання продуктивності праці випереджав рівень зростання середньої заробітної плати, що сприяло економії фонду оплати праці у 2017 р. на 1452,7 тис. грн. та у 2018 р. перевитрату – на 5029,45 тис. грн.

На основі проведеного дослідження впливу факторів на підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємства можна зробити висновок про те, що на підприємстві існують позитивні зрушення показника трудомісткості продукції, завдяки якому у 2017 р. продуктивність праці зросла на 19,76%, а у 2018 р. – на 18,26%. Резервами зростання на підприємстві є чисельність робітників та їх частки в загальній чисельності працюючих. Зменшення чисельності основних робітників зумовило зниження середньорічного виробітку у 2017 р. на 593688 тис грн., а в 2018 р. – на 16397 тис грн.

Протягом досліджуваного періоду рівень фонду оплати праці досліджуваного товариства не зменшився, а навпаки збільшився незважаючи на зменшення чисельності працівників, на що вплинуло зростання мінімального рівня оплати праці в країні. Порівнявши темпи зміни продуктивності трудового потенціалу та темпи зміни фонду оплати праці, напрашується висновок, що на підприємстві не кожен рік виконується економічний закон випередження темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання фонду оплати праці. Отже, розраховані нами показники свідчать про не високу ефективність використання наявного трудового потенціалу ТОВ «Галіївський маслозавод». Проте, використовуючи специфічні заходи покращення формування та використання трудового потенціалу, керівництво може впливати на кінцеві результати діяльності підприємства.